

Påverkar företagsbeskattningen småföretagares benägenhet att bilda aktiebolag?

av Karin Edmark

År 2006 reformerades de omdiskuterade skattereglerna för fåmansbolag, de så kallade 3:12-reglerna, så att ägare till fåmansbolag, i synnerhet med högt aktiekapital och/eller höga lönekostnader, fick sänkt skatt. I denna studie beräknar vi den effektiva skattepremien för åren 2004–2009 av att driva ett företag som fåmansaktiebolag (AB) istället för enskild firma. Vi finner stöd i data för att en ökad skattefördel av att bilda bolag ökar sannolikheten att företag drivs som AB.

Beskattningen av småföretag är ett ämne som väcker starka känslor, och hur skatten påverkar företagares beslut och villkor är ofta föremål för debatt. Att undersöka hur det svenska skattesystemet slår mot olika typer av företag, och vilka effekter detta har på företagares beteende, är en omfattande uppgift. I den här forskningsrapporten fokuserar vi på en dimension av detta: nämligen om den effektiva skattesatsen skiljer sig mellan småföretag beroende av om de är fåmansbolag eller enskild firma, och om detta påverkar företagarnas val av organisationsform.

Reformer sänkte skatten för fåmansägare

Det svenska systemet för företagsbeskattning är en del av det "duala" skattesystem som infördes i och med den stora skattereformen 1991. Ett dualt skattesystem kännetecknas av en progressiv skatteskala för arbetsinkomst i kombination med en proportionell skatt på kapital. Eftersom

marginalskatten för arbetsinkomst var avsevärt högre än kapitalskatten, infördes i samband med skattereformen begränsningsregler för hur mycket man som småföretagare får ta ut som kapitalbeskattad inkomst (de så kallade 3:12-reglerna).

De ursprungliga reglerna blev dock starkt kritiserade för att vara ogynnsamma för företagande. Efter en utredning av Edin, Hansson och Lodin (2005) infördes 2006 och efterföljande år omfattande lättnader i begränsningsreglerna. Förändringarna har dels inneburit att fåmansaktiebolagsägare med höga nivåer av eget aktiekapital och/eller höga lönesummor fått kraftigt höjt utrymme för att ta ut vinster som kapitalinkomst. Det har även införts en schablonregel för kapitalinkomst som kan användas av alla fåmansbolag, oberoende av kapital- och lönesummenivåer.

Kraftig skattepremie av att bilda AB, jämfört med enskild firma

Reformeringen av 3:12-reglerna har alltså bidragit till mer generösa skatteregler för fåmansägare. Hur har då detta påverkat den effektiva beskattningen av en småföretagare som driver ett aktiebolag, jämfört den skatt man skulle få som enskild näringsidkare?

Skattelagstiftningen för företagare är ganska komplicerad, och innehåller bland annat möjligheter att klassificera inkomst som arbetsinkomst eller kapitalinkomst, samt att skjuta upp beskattningen genom att placera en del av vinsten i expansions- eller periodiseringsfonder. Dessa möjligheter ser dessutom olika ut beroende på om företaget är ett aktiebolag eller ej. För att kunna ta fram ett relevant mått på den

faktiska skatt som möter företagarna är det viktigt att ta hänsyn till alla sådana alternativ.

För att beräkningarna inte ska bli alltför komplicerade måste man dock göra ett antal antaganden om företagets beteende. I studien Edmark och Gordon (2012) gjorde vi följande antaganden: för det första beräknades den skatt som gäller för en företagare som löpande driver sitt företag, och vi bortsåg från möjligheten att sälja företaget. För det andra antog vi att företagaren använder sig av möjligheter att fondera medel inom företaget, respektive att fördela inkomsterna som lön eller kapitalinkomst, på det vis som ger lägst skatt under en tvåårsperiod. Detta är förenklingar som vi anser ger en rimlig avvägning mellan strävan att komma så nära verkligheten som möjligt och att underlätta beräkningarna.

Vi utnyttjar ett datamaterial med information om drygt 300 000 företagare under åren 2004–2009 för att beräkna hur dessas nettoinkomster skulle påverkas av att vara AB jämfört med enskild firma, givet ovanstående antaganden. Beräkningarna visar att det finns en skattepremie av att välja fåmansbolag framför enskild firma för företagare i de högre inkomstklasserna. Detta syns tydligt i Figur 1 nedan, där företagarna i den översta kvartilen (Q4) av inkomstfördelningen under tvåårsperioden 2008–2009 i medeltal skulle tjäna nästan 10 procent i nettoinkomst på att driva fåmansbolag istället för enskild firma. Vi ser också att skattepremien av att driva fåmansbolag ökar över tiden, i synnerhet från och med 2006. För företag i de lägre inkomstintervallen spelar det mindre roll skattemässigt vilken företagsform man väljer, och för företag med mycket låga inkomster är det till och med fördelaktigt att välja enskild firma som organisationsform.

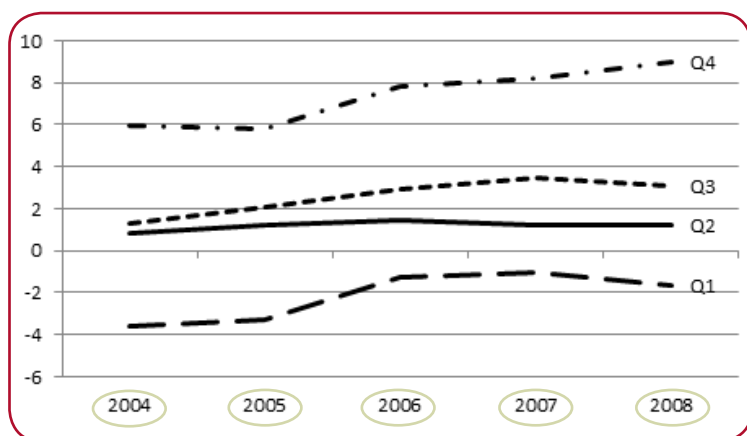
Uttryckt i kronor tjänar företagarna i vårt dataset, i slutet av den tidsperiod vi studerat, i

medeltal 10 000 kr per år i sänkt skatt på att vara aktiebolag. Under de första åren, 2004–2005, var denna siffra ungefär hälften så stor. Medelvärdet rymmer dock, som vi såg i Figur 1, stora skillnader mellan företag: bland företagen med de 10 procent högsta inkomsterna är skattepremien av att vara fåmansbolag, under åren 2008–2009, över 40 000 kr per år.

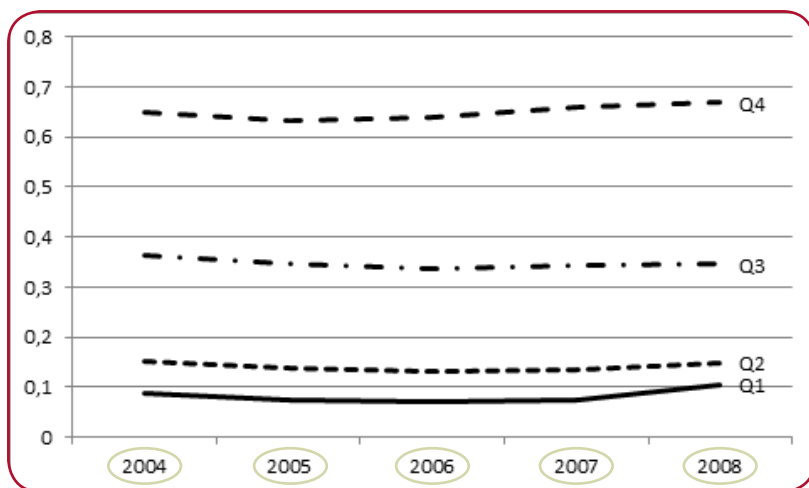
Skatteskillnader påverkar valet av organisationsform

Figur 1 visar alltså att det skattemässigt stegvis har blivit mer förmånligt för småföretagare att bilda bolag istället för att driva enskild firma, och att skattepremien är ansenlig för företag med höga inkomster. Hur har detta då påverkat valet mellan att driva verksamhet som fåmansbolag och enskild firma? Vår hypotes är att de företagare som enligt våra beräkningar skattemässigt tjänar på att vara fåmansbolagsägare istället för enskilda näringsidkare också valt aktiebolag som företagsform, och vice versa. Vi testar hypotesen genom att undersöka om skattepremien av att vara aktiebolag samvarierar med sannolikheten att vara fåmansbolag. Det vill säga att vi undersöker om det är fler företagare som valt aktiebolag som företagsform bland de företagare som tjänar skattemässigt på bolagsformen.

Låt oss först se hur vanligt det är att företagen i våra data är organiserade som fåmansbolag respektive enskild firma. I Figur 2 visas andelen av företagarna i vårt datamaterial, uppdelat efter kvartiler av inkomstfördelningen, som är fåmansbolag, och där alternativet är att vara enskild näringsidkare. Vi ser att bolagsformen är mycket vanligare för företagen i de högre än i de lägre inkomstklasserna. Andel fåmansägare är ganska stabil över tiden, även om man möjligen kan se tecken på en viss uppgång i andelen

Figur 1: Figuren visar hur mycket högre inkomsten efter skatt blir över en tvåårsperiod (innevarande och nästa år) för företagare i olika kvartiler av inkomstfördelningen, om en småföretagare väljer AB som organisationsform istället för enskild firma. Q1 avser fjärdedelen företagare med lägst inkomster, och Q4 fjärdedelen företagare med högst inkomster.

Figur 2: Figuren visar andelen fåmansföretagare i olika kvartiler av inkomstfördelningen. De som inte är fåmansägare är enskilda näringsidkare. Q1 avser fjärdedelen företagare med lägst inkomster, och Q4 fjärdedelen företagare med högst inkomster.

fåmansbolag i de övre samt de undre inkomstklasserna.

Även om Figur 2 visade ett ganska stabilt mönster över den totala andelen fåmansägare i våra data över tiden, är det intressant att titta på hur andelen som byter företagsform förändras över tiden. Figur 3 visar att andelen som går från att vara enskilda näringsidkare till att vara fåmansägare ökar över tiden, i synnerhet bland företagare med höga inkomster. Det bör dock poängteras att andelen som byter företagsform är låg; mindre än en procent bland företagarna i den lägsta inkomstkvartilen, och mellan 2 och 4 procent bland företagarna med de högsta inkomsterna. Att gå från att vara fåmansägare till att vara enskild näringsidkare är mycket ovanligt i vårt datamaterial, varför vi inte visar någon figur över detta.

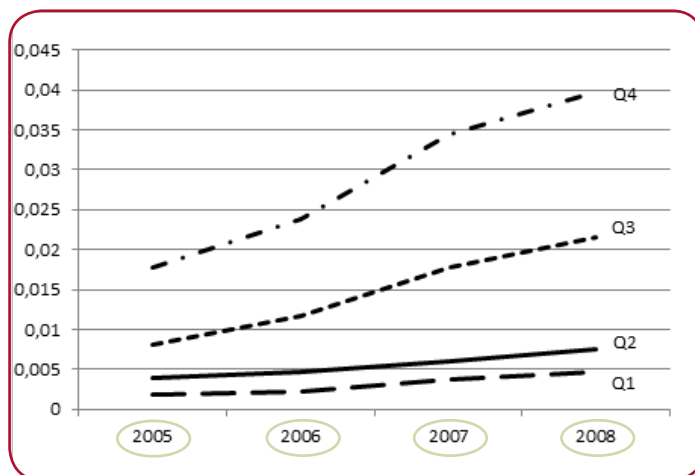
Genom att jämföra mönstret i Figur 1 med mönstren i Figur 2 och 3 kan vi se att det överlag, för alla år, är mycket vanligare att vara fåmansägare bland de företagare som har höga inkomster, och det är också dessa som tjänar

mest skattemässigt på att vara aktiebolag. Vi ser också tecken på en ökning över tiden både i de skattemässiga incitamenten för att vara aktiebolag, och i hur många som väljer bolagsformen framför enskild firma.

Problemet när man vill mäta effekterna av skattesystemet vad gäller valet av företagsform är förstuds att det inte bara är skatten, utan även andra faktorer som påverkar dessa. Exempelvis kan det tänkas att den som har anställda eller som driver ett företag i större skala väljer att bilda bolag för att begränsa det personliga ekonomiska ansvaret för företagets ekonomi. Men samtidigt krävs det en kapitalinsats för att starta ett aktiebolag.

För att säkerställa att vår undersökning mäter just effekten av skatten på valet av företagsform, och inte effekter av andra faktorer, är det viktigt att vi kan ta hänsyn till sådana andra faktorer i analysen. I våra data har vi tillgång till relevant information på både företags- och individnivå. På företagsnivå kan vi kontrollera för företagets aktiekapital och sektor samt om det har

Figur 3: Figuren visar andelen företagare som går från att vara enskilda näringsidkare till att vara fåmansägare, indelat på kvartiler av inkomstfördelningen. Q1 avser fjärdedelen företagare med lägst inkomster, och Q4 fjärdedelen företagare med högst inkomster.

anställda. Vi kontrollerar dessutom för företagets inkomster, eftersom inkomstnivån i sig kan påverka sannolikheten att man bildar bolag. På företagarnivå kontrollerar vi för nivån på tidigare inkomster, civilstånd, utbildningsnivå, kön och ålder, och vi kontrollerar dessutom för årseffekter. Genom att inkludera dessa kontrollvariabler kan vi vara ganska säkra på att det vi mäter är en effekt av skattesystemet på sannolikheten att välja aktiebolag som företagsform.

Så vad finner vi då? Låt oss för att illustrera detta tänka oss att en skattesänkning för ägare av fåmansaktiebolag gör att inkomsten efter skatt blir 10 procent högre om man väljer att ha ett aktiebolag istället för en enskild firma. Enligt vår statistiska analys leder en sådan skattepremie för aktiebolagen till ungefär 7 procentenheters ökning av sannolikheten att en individ väljer aktiebolag som organisationsform. Med andra ord är det vanligare att vara fåmansaktiebolagsägare bland dem som skattemässigt tjänar på bolagsformen. Detta gäller även då vi kontrollerar för andra faktorer som påverkar om man är fåmansaktiebolagsägare eller har en enskild firma.

En 10-procentig ökning av inkomsten efter skatt på grund av att man väljer fåmansbolag motsvarar ungefär den genomsnittliga skillnaden i skattepremie mellan företagarna i den övre och den nedre inkomstkvarteren 2008, se Figur 1. Vår skattade effekt tyder alltså på att den-

na skillnad skulle förklara 7 procentenheter, eller drygt 10 procent, av den cirka 60 procentenheter stora skillnaden i andel fåmansägare mellan företagarna i samma kvartiler, i Figur 2.

Detta är dock en stark tolkning av resultaten. Till exempel är det troligt att effekten av skatten på valet av företagsform är starkare inom vissa intervall: för riktigt stora företag kan det tänkas att andra faktorer är så viktiga att effekten av skatten i praktiken förlorar betydelse. Vi kan heller inte utesluta att våra estimat också fångar upp något som vi inte har lyckats kontrollera för i analysen.

Resultaten ligger i linje med vad man funnit i tidigare studier över USA¹ och Norge². Det bör dock påpekas att vår analys är begränsad till att undersöka effekterna av skatteskillnader under antagandet att företagaren löpande tar ut inkomst från företaget. En intressant uppgift för framtida undersökningar är att beräkna nivåerna på den effektiva skatten vid försäljning av företag.

Karin Edmark
fil.dr

som forskar på IFN om offentlig ekonomi, arbetsmarknad och utbildning

Referenser

- Alstadsæter, Annette och Martin Jacob (2012), *Income Shifting in Sweden. An Empirical Evaluation of the 3:12 rules*, ESO-rapport 2012:4, Finansdepartementet.
- Edmark Karin och Roger H. Gordon (2012), "Taxes and the Choice of Organizational Form by Entrepreneurs in Sweden", IFN Working Paper nr 907, Stockholm: Institutet för Näringslivsforskning.
- Edin, P.-O., Ingemar Hansson och Sven-Olof Lodin (2005), *Reformerad ägarbeskattning – effektivitet, prevention, legitimitet*, Rapport till Finansdepartementet.
- Goolsbee, Austan D. (2004), "The Impact of the Corporate Income Tax: Evidence from State Organizational Form Data", *Journal of Public Economics* 88(11), 2283–2299.
- Goolsbee, Austan D. (1998), "Taxes, Organizational Form, and the Deadweight Loss of the Corporate Income Tax", *Journal of Public Economics* 69(1), 103–152.
- Gordon, Roger H. och Jeffrey K. MacKie-Mason (1994), "Tax Distortions to the Choice of Organizational Form", *Journal of Public Economics* 55(2), 279–306.
- Sørensen, Peter B. (2008), *The Taxation of Business Income in Sweden*. Rapport till Finansdepartementet.
- Thoresen, Thor O. och Annette Alstadsæter (2010), "Shifts in Organizational Form under a Dual Income Tax System", *FinanzArchiv: Public Finance Analysis*, 66(4), 384–418.

1) Gordon och MacKie-Mason (1997), Goolsbee (1998) och Goolsbee (2004).

2) Thoresen och Alstadsæter (2008).

Chefers betydelse för produktiviteten

av Tino Sanandaji

Gör chefer något vettigt? Frågan debatteras passionerat runt fikabordet på arbetsplats-er. Allmänhetens kritiska inställning till chefers höga löner beror sannolikt delvis på intrycket att deras prestationer inte är viktiga för företags produktivitet.

Överraskande nog finns det knappast någon statistisk analys av hur chefer påverkar produktiviteten. Det viktigaste skälet till att ekonomer inte genomfört fler empiriska studier är med största sannolikhet att chefers påverkan på företaget är svår att mäta och att isolera från andra faktorer. Det mesta av den begränsade forskning som har gjorts gäller topp- snarare än mellanchefer. Samtidigt kan vi anta att mellanchefers löner och prestationer också är viktiga, inte minst då de är så många fler.

Stanfordforskarna Edward Lazear, Kathryn Shaw och Christopher Stanton har i en ny studie försökt uppskatta mellanchefers påverkan på anställdas prestanda (Lazear m.fl., 2012). De undersöker ett stort teknologiserviceföretag där de anställdas produktivitet mäts vad gäller en viss arbetsuppgift med ett centralt inslag av inläring. Arbetet i företaget baseras på team med i genomsnitt nio anställda och en chef. Cheferna för teamen byts ut några gånger per år enligt ett fastlagt schema. Eftersom chefer och anställda roterar så kan anställdas produktivitet jämföras när de jobbar under ledning av olika chefer. Genom att jämföra arbetares produktivitet under flera chefer kan den enskilde chefens påverkan på produktiviteten fastställas.

Slutsatsen i studien är att mellanchefers kompetens är viktig för de anställdas produktivitet. Exempelvis ökar de anställdas produktiv-

itet med i genomsnitt 11 procent om en av de 10 procent sämsta cheferna ersätts med av de 10 procent bästa cheferna. Varje mellanchefer uppskattas bidra till produktiviteten med motsvarande den genomsnittliga produktiviteten hos 1,75 anställda i det undersökta företaget. Det kan konstateras att denna skillnad är ungefär lika stor som löneskillnaden mellan chefer och anställda i företaget. I det studerade företaget tycks bra chefers styrka vara att lära ut arbetsmoment bättre. Denna inläringseffekt kvarstår också delvis när dessa chefer har bytts ut. Intressant nog verkar bra chefers positiva bidrag vara starkare ju effektivare de underställda är.

Uppsatsen är en av de första som med hjälp av en trovärdig empirisk analys visar att chefer faktiskt påverkar produktiviteten. Resultatet är kanske inte förvånande för ekonomer som utgår från att arbetsmarknaderna är tämligen effektiva – varför skulle företag annars anställa chefer till höga löner? Studien är dock viktig som extern validering för något som ekonomer tidigare bara visat i teoretiska analyser. Studien är också ett exempel på hur tillgång till högkvalitativa data, som ett resultat av datorisering, möjliggör studier av detta slag som testar tidigare svårprövade teorier.

Referens

Lazear, Edward, Kathryn Shaw och Christopher Stanton (2012), "The Value of Bosses", NBER Working Paper No. 18317.